

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВСІХ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Н.В. ФЕДАН

Україна, Запорізька обл., м. Токмак, Спеціалізована школа I-III ступенів № 2

Друга половина XX ст. і початок XXI ст. характерні бурхливим розвитком і широким використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Тому сучасне інформаційне суспільство вимагає від його членів високого рівня інформаційної культури й інформатичної компетентності.

Інформаційна культура - прояв загальної культури особистості у сфері використання інформаційних технологій.

Значною мірою розвитку інформаційної культури людини сприяє її інформатична компетентність.

Інформатична компетентність - сукупність знань, навичок та умінь, необхідних для ефективного використання комп'ютерних інформаційних технологій і систем.

Інформатична компетентність віддзеркалює не тільки соціальний досвід людства, але й індивідуальний досвід людини. У зв'язку з цим інформатична компетентність людини у більшій мірі індивідуальна, ніж соціальна, оскільки є не стільки характеристикою розвитку інформаційного середовища певного суспільства, скільки характеристикою самої людини. Сутність інформатичної компетентності особи полягає в тому, що, заломлюючись через професійну діяльність, вона виявляється у більш високій якості цієї діяльності і більш високому рівні розвитку цілісної індивідуальності й особистості людини. З одного боку, інформатична компетентність, як суб'єктивне явище, відзначається динамічністю, мінливістю за рахунок тих перетворень, які відбуваються в досвіді людини, в її психіці та особистості. З іншого боку, інформатична компетентність як об'єктивне явище також збагачується, уточнюється, доповнюється у зв'язку з розвитком самого інформаційного середовища та його інфраструктури.

Компетентність завжди виявляється в діяльності – предметно-інформаційній, діяльнісно-комунікативній, ціннісно-орієнтирній. Не можна виявити непроявлену компетентність. Природа компетентності така, що вона може виявлятися лише в органічній єдності з цінностями людини, тобто за умови глибокої особистої зацікавленості в даному виді діяльності. На практиці змістом діяльності, що має особисту цінність, може бути досягнення конкретного результату або способу поведінки.

Внутрішня структура інформатичної компетентності містить мотиваційний, когнітивний,

діяльнісний, ціннісно-рефлексивний, емоційно-вольовий компоненти. Виділені компоненти існують не ізольовано один від одного, вони тісно взаємопов'язані між собою. [1]

Кожен із нас має певний рівень інформатичної компетентності й інформаційної культури, оскільки протягом усього свого попереднього життя ми в тій чи іншій мірі використовували інформаційні технології. Але вимога сьогодення до кожного члена суспільства — постійно підвищувати рівень своєї інформаційної культури та розвивати її протягом усього життя.

На сьогодні загальноосвітньою тенденцією є визначення результатів навчання через сформованість певних компетентностей. Тому велика увага приділяється формуванню компетентності в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема інформатичній компетентності, її структурі, складовим елементам.

Завдяки ефективному застосуванню технологій в навчальному процесі учні можуть набувати цілого ряду компетентностей, зокрема інформатичних. Розвинути ці компетентності допомагають перш за все вчителі, які самі мають володіти такими компетентностями та бути готовими та здатними до діяльності, що пов'язана із їх формуванням. Поняття інформатичної компетентності вчителів має різноманітне трактування. А саме, П.В. Беспалов визначає дане поняття як інтегральну характеристику особи, що припускає мотивацію до засвоєння відповідних знань, здібність до вирішення задач в навчальній і професійній діяльності за допомогою комп'ютерної техніки і володіння прийомами комп'ютерного мислення. За Н.В. Насировою, це – мотивація, потреба й інтерес до отримання знань, умінь і навичок у галузі технічних, програмних засобів й інформації. Компетентність педагогів в області ІКТ розглядається Л.М. Горбуною і А.М. Семибратовим як готовність і здатність педагога самостійно і відповідально використовувати ці технології в своїй професійній діяльності [3]. М.І. Жалдак, Н.В. Морзе розглядають поняття інформатичних компетентностей як здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати відомості та оперувати даними відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства. [5]

Метою шкільної інформатики є формування стилю мислення учнів. Тому, починаючи з 2013/2014 навчального року, відповідно до нового Державного стандарту, молодші школярі почали ознайомлюватимуться з інформаційно-комунікаційними технологіями, вивчаючи курс “Сходінки до інформатики” з 2-го класу (Наказ МОНмолодьспорту України №572 від 10.06.2011 року «Про затвердження типових навчальних планів»). Компетентність в інформатиці (інформатична компетентність) –

це наявність операційного стилю мислення. На сьогоднішній день її називають ІКТ-компетентність. Найважливішим аспектом інформатизації шкільної освіти є удосконалення предметних методик, що потребує від курсу інформатики засвоєння понять цієї дисципліни і ранньому виробленню навичок спілкування з комп'ютером.

Одним з ефективних методів поглиблення пізнавальної діяльності в навчальному процесі є фактор мотивації. Тільки зацікавлений учень буде швидко й ефективно включатися в процес пізнання і вивчення предмета.[2]

Застосування інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) у навчальному процесі початкових класів загальноосвітньої школи має широкий спектр від використання їх як засобу, що дає змогу вчителю впливати на організацію педагогічної праці (для підготовки до проведення уроків), до використання ІКТ у навчанні самими школярами (створює можливість під час опанування роботи з комп'ютером вправлятися у вивченні деяких навчальних предметів початкової школи з використанням комп'ютерних програм). Робота з комп'ютером учнів початкових класів може бути чинником впливу на його особистісні якості. У сучасній дидактиці існує кілька підходів до класифікації уроків: за дидактичною метою, за метою організації пізнавальної діяльності, за основними етапами навчального процесу, за методами навчання, за способами організації навчальної діяльності учнів. Питання вибору типу й відповідної структури уроку (його складників, кроків) потребує ретельного обмірковування таких умов: зміст навчального матеріалу, вік учнів, різні методи й форми. Тобто вчитель спочатку має визначити, що планує зробити, а тільки потім – як і якими засобами. Інформаційно-комунікаційні технології відіграють важливу роль у навчанні інформатики в початковій школі.

Готуючись до уроку з використанням ІКТ, учитель має скласти план уроку, виходячи з його цілей. Добираючи навчальний матеріал, педагог має дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності та послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості тощо.

Уроку із застосуванням ІКТ відповідатимуть: 1) принцип адаптивності (приспособлення комп'ютера до індивідуальних особливостей дитини); 2) керованість (у будь-який момент можлива корекція вчителем процесу навчання); 3) інтерактивність і діалоговий характер навчання (ІКТ мають здатність «відгукуватися» на дії учня і вчителя, «вступати» з ними в діалог, що і становить головну особливість методик комп'ютерного навчання); 4) оптимальне поєднання індивідуальної та групової роботи; 5) підтримання в учня стану психологічного комфорту під час спілкування з

комп'ютером; б) необмежене навчання (зміст, його інтерпретації та додатки досить великі).

Під час проектування уроку вчитель може використовувати різні програмні продукти, як-от: мови програмування (пакет Microsoft Office, що містить, окрім загальновідомого текстового процесора Word, ще й систему баз даних Access та електронні презентації PowerPoint); систему баз даних (ефективну й універсальну систему навчання й перевірки знань); текстовий редактор Word (для підготовки роздаткового та дидактичного матеріалу); електронні презентації (для створення наочності до уроку).[4]

Отже, формуючи інформатичну компетентність учнів початкової школи, забезпечується розвиток компетентності їх особистості та підготовка до успішного життя в сучасному суспільстві.

Література:

1. Головань М.С. Інформатична компетентність як об'єкт педагогічного дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_VM/Holovan_07.pdf
2. Горелов Н.К. Формирование и совершенствование ИКТ-компетентности младших школьников посредством сетевых соревнований на уроках информатики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.econf.rae.ru/article/5204>
3. Горохова Р.И. Проблемы формирования ИКТ компетентности будущих учителей [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.ls.ru/rus/partners/training/edu/conf8/th/gorr.pdf>
4. Гулакова М. Питання підготовки вчителя до уроку інформатики в початковій школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Conferences/>
5. Морзе Н.В., Барна О.В., Вембер В.П., Злочевська М.В., Ігнатенко О.В., Давиденко О.П., Кузьмінська О.Г. Інформатична компетентність учнів може бути вищою від тих, хто їх навчає? (за матеріалами моніторингового дослідження з інформатичних компетентності випускників в Україні) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://elibrary.kubg.edu.ua/903/1/N_Morze_V_Vember_O_Kuzminska_O_Barna_M_Zlochevska_O_Ihnatenko_O_Davydenko_KSHKS_5.pdf